Erotism pe muzică de Offenbach

(Costin Popa – 15 august 2012)

La istoricul Theater an der Wien, opera „Povestirile lui Hoffmann” a cunoscut în 2012 un parcurs ciudat. Mai întâi, în martie, printr-o nouă producție semnată de cineastul laureat al premiului Oscar William Friedkin („The French Connection”, „The Exorcist”) iar apoi, în iulie, cu un spectacol totalmente nou, în regia lui Roland Geyer, directorul scenei vieneze. Din vechea producție nu rămăseseră pe afiș decât dirijorul Riccardo Frizza și mezzosoprana Roxana Constantinescu în rolurile Muza și Nicklausse. Surprinzătoare, inexplicabilă și nemaintâlnită schimbare de macaz pe parcursul a numai trei luni și jumătate! Din munca inițială nu s-a valorificat decât pregătirea muzicală a orchestrei (Wiener Symphoniker) și Corului Arnold Schoenberg. Plus, a celor doi. Restul, la coș.

Pentru ultima montare, versiunea aleasă de Geyer și Frizza a fost una destul de nouă (2005), la modă, folosită deja la Lausanne, Lyon, Hamburg, Zürich și datorată lui Michael Kaye și Jean-Christophe Keck. Un prolog și cinci acte derulează povestea fantasmelor și iubirilor imposibile ale poetului Hoffmann, un format extins din care, din păcate, lipsesc unele pasaje, cu referire precisă la cupletele lui Nicklausse „Une poupée aux yeux d’émail” din actul al II-lea și Frantz „Jour et nuit je me mets en quatre” (actul al III-lea). Kaye și Keck au cumulat însă toate paginile dificile ale partiturii, așa încât realizarea a impus forțe serioase. Mai ales când soprana se ambiționează să cânte toate cele patru roluri, în ordine, Olympia, Antonia, Giulietta, Stella, cu scriituri de vocalități diferite, destinate unor tipologii variate de glas feminin. Dramaturgic, opțiunea se susține, vizualizând sub portretizări diverse același chip al femeii visate.

Personaje moderne

Conceptul lui Roland Geyer se derulează în cheie modernă, cu pronunțată tentă erotică venită nu numai în actul venețian, centrat asupra curtezanei Giulietta, ci oriunde iubitele învăluie spiritul debusolat și fremătător al lui Hoffmann. Fanteziile îl cuprind. Chiar și păpușa mecanică Olympia îi apare în chip de top model pe catwalk, exterior oricărei simțiri, preocupat doar de construcția unei cariere de succes. Poate numai Antonia, cântăreața de operă bolnavă congenital, își arată sensibilitatea lăuntrică. Alchimia cu sufletul lui Hoffmann este evidentă dar atracția către artă, riscantă pentru ea, se dovedește mai puternică. Incitată de funebrul Dr. Miracol, se dăruie cântului și viața i se curmă. Poetul pierde, văzându-și din nou înfrânt idealul, de care părea cel mai aproape.

Geniul rău, Lindorf, care ia chipurile lui Coppelius, Dr. Miracol și Dapertutto, este întruchiparea din zilele noastre a unui businessman ce-și urmărește țelurile prin distrugere, obsesiile de cuceritor fără scrupule contrapunându-se speranțelor de iubire pură, totală ale lui Hoffmann.

În context, interesant mi s-a părut profilul lui Nicklausse în care Geyer refuză obișnuitul travesti. Acesta este acum, pe întreg parcursul tramei, Muza parteneră dintotdeauna a poetului, care îl iubește carnal și spiritual. Căutările și aspirațiile spre absolut îl fac însă să o respingă funciarmente, să n-o înțeleagă, să nu-i dăruiască nimic. Păcat că regizorul nu a mers până la capăt cu imaginația și, dorind contrastul cu soprana, a păstrat pentru frumoasa interpretă Roxana Constantinescu costumația tradițională, cu tunică și pantaloni.

În privința scenografiei, Roland Geyer și-o asumă din postura de unic autor al producției. Decorurile sunt stilizate, cu tentă suprarealistă, vestimentația este colorată, cu menționare specială pentru actul Olympiei, spectaculos desenat.

Interpreții

Super sexy, deși nu se mai află la prima tinerețe, Marlis Petersen atrage toate privirile în cvadruplul rol. Joacă senzual și îl zăpăcește pe bietul Hoffmann. Este o actriță sensibilă, desăvârșită. Dificultățile pentru soprana germană vin însă dinspre partitură, în care acoperă cu limite provocările atât de diversificate ale portativului. Coloraturile funcționează bine dar supra-acutele Olympiei sunt disimulate în sunete infantile sau uşor stridente, în timp ce infernalul Do diez înalt al morții Antoniei pare mai mult o notă ratată. Rămân din partea lui Marlis Petersen, look-ul, finețea exprimării, inflexiunile delicate, ca și curajul de a se înscrie printre puținele interprete care au abordat cele patru roluri într-o singură seară.

La polul opus, pentru tenorul mexican Arturo Chacón-Cruz acutele au fost punctul forte care a completat un registru central neinteresant. În plus, pentru rolul titular l-am găsit destul de reținut, deloc transpus și prea puțin poetic. Mai implicat, mai mobilizat s-a arătat în tensionatele momente ale actului al IV-lea, al Giuliettei, când – total decalibrat – ucide în serie.

Frumos din unghi timbral a apărut glasul bas-baritonului canadian John Relyea, interpret al tuturor celor patru roluri malefice, cărora le-a conferit o structură subtilă și odioasă, cu atât mai mult cu cât s-a sprijinit pe generozitatea vocii. Mult așteptata arie a lui Dapertutto „Scintille, diamant!” din actul al IV-lea a fost însă privată de calitatea acutelor, insonore și totuși aspre.

Roxana Constantinescu și-a etalat glasul frumos și prezența scenică agreabilă, cu surâs fermecător, în personajul care l-a anturat tot timpul pe eroul principal. Remarcabil la tânăra artistă este modul de conducere al vocii sale velurate, în care frazarea dăruiește linie impecabilă conductului melodic. Așa a fost în paginile „Vois sous l’archet fremissant” sau „Descendre de ton coeur”, eliminate în alte versiuni ce au prelucrat manuscrisul lăsat neterminat de Offenbach..

În alte roluri îi notez pe Erik Årman (Wolfram, Fotograf, Frantz, Pitichinaccio), Oliver Ringelhahn (Spalanzani), Pavel Kudinov (Luther și Crespel), Julien Behr (Nathanael și Cochenille), Anne-Beth Solvang (Mama Antoniei)...

La pupitru, italianul Frizza, după un început înfrânat, cu recitative fără cursivitate, a regăsit, odată cu „Legenda lui Kleinzach” valorile corecte agogic, ce conferă discursului muzical mobilitate și coerență.

Roxana Constantinescu
(Foto Werner Kmetitisch)

Marlis Petersen (Antonia) şi
Arturo Chacon-Cruz
(Foto Werner Kmetitisch)

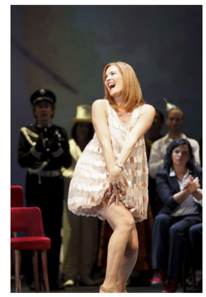
Arturo Chacón-Cruz şi
Roxana Constantinescu
(Foto Werner Kmetitisch)

Oliver Ringelhahn
(Spalanzani),
Marlis Petersen (Olympia) şi
Arturo Chacon-Cruz
(Foto Werner Kmetitisch)

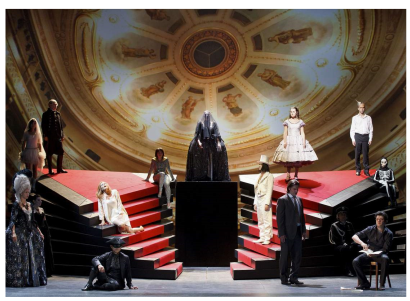
Marlis Petersen (Olympia) şi
Arturo Chacon-Cruz ACTUL
II
(Foto Werner Kmetitisch)

Marlis Petersen (Olympia)
(Foto Werner Kmetitisch)

Scenă din actul II
(Foto Werner Kmetitisch)

Scenă din actul III
(Foto Werner Kmetitisch)

Scenă din actul IV
(Foto Werner Kmetitisch)

Marlis Petersen (Giulietta)
şi John Relyea
(Foto Werner Kmetitisch)

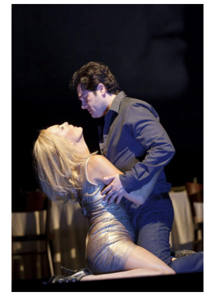
Arturo Chacon-Cruz şi Marlis
Petersen (Olympia)
(Foto Werner Kmetitisch)

Arturo Chacón-Cruz şi
Marlis Petersen (Olympia)
(Foto Werner Kmetitisch)

Marlis Petersen (Antonia)
(Foto Werner Kmetitisch)

Pavel Kudinov și
John Relyea
(Foto Werner Kmetitisch)

Marlis Petersen (Giulietta)
și Arturo Chacon-Cruz
(Foto Werner Kmetitisch)